תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיג/ב

ורחצת וסכת ושמת שמלותיך אמר רבי אלעזר אלו בגדים של שבת

ספר פרי צדיק מאמר קדושת שבת - מאמר ה

וכן הוא גם כן בקדושת הזמנים שבלבבם קבוע אותה קדושה. ועל כן כשמכבד גופו בלבושים נאים לכבוד שבת קרינן ביה וכבדתו שהוא מכבד את השבת היינו קדושת השבת שבקרבו. ועל כן אמרו (שם ע"ב) ושמת שמלותיך אלו בגדים של שבת דדייקא משמלותיך שהבגדים אין להם שייכות לעצם האדם שיהיה נקרא שמלותיך דמשמע שמיוחדים אליה ושהם שלה ביחוד. ומה יחוד יש לבגדים עם אדם ומחר יוכל ללבשם אחר והוא ילבש בגדים אחרים. אבל בגדי שבת שהיא מה שלובש לכבוד הקדושה דשבת שבקרבו. וודאי יש להם שייכות להאדם הלובש ביחוד וכפי קדושת השבת הקבועה בו דודאי גם כן אין דומה בכל אדם. וכמו בעולם הבא דלכל אחד יש עולם בפני עצמו ומדור לפי כבודו. כן בשבת שמעין עולם הבא הקדושה שנקבע בלב בני ישראל הוא בכל אחד בפני עצמו כפי הראוי לשורש נשמתו. וכמו שהקדושה מעין עולם הבא כן הלבושים שלובש לכבוד אותה קדושה הן מעין הלבושים דעולם הבא שידוע שגם אז יש לבושים לנשמות הנעשים מתורה ומצות שעושה להם גם כן לכל אחד כפי מה שהוא ואין לזר חלק בו. וכך הלבושים דשבת אף שמצד גשמיותם ודאי גם כן אפשר שלמחר ילבשם אחר והוא ילבש אחרים. מכל מקום מצד הקדושה שיש בהם מה שהוא מכבד על ידי זה השבת מצד זה הם שייכים רק לו ביחוד:

וכפי הנראה מפני כן כתבו ללבוש בגדי לבן בשבת לפי שהוא מעין לבושי עולם הבא ושם הצדיקים לובשים לבנים כמו שאמרו (שבת קי"ד.) לענין תכריכין (והם הלבושים שיקומו בהם לעתיד לבוא כמו שאמרו (סנהדרין צ ע"ב) דיעמדו בלבושיהם) וכן כהן גדול ביום הכיפורים שהוא סוד עולם הבא כידוע לובש לבנים. ושם בשבת יחסוהו ללבוש חתנים. וכבר אמרו דהקב"ה אמר לשבת כנסת ישראל יהיה בן זוגך והיא כלה מלכתא והם חתן דומה למלך וכל ישראל בני מלכים ונקראו ממלכת כהנים על ידי שהם גוי קדוש מקדושת השבת שהוא מדת מלכות ומלכתא. וכהנים הוא כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה שהכלה יש לה תכשוטי כלה שבהם ניכרת שהיא כלה. ועל כן נקרא כליה המיוחדים וכן החתן יש לו בגדי חתן שהם לו לפאר דוגמת כהן בבגדי כהונה שאין נקרא כהן בכיהונו זולתם שהם לבוש לאותה הקדושה שהכניס השם יתברך בכהנים מצד עבודתם. ולאותה קדושה זוכים גם כן כל ישראל לטעום ביום השבת שאז הם כחתן יכהן. ובגדי שבת הם דוגמת בגדי כהונה ובגדי הבד. ועל כן אמרו (שבת כה ע"ב) בר' יהודא בר אילעי אחר רחיצת פניו ידיו ורגליו בערב שבת לכבוד שבת זכה לטעום הקדושה דשבת שמקדמת לבוא בזמן הראוי לתוספת שבת ונתעטף כו', ודומה למלאך ה' צבאות. ובוודאי שנתעטף בבגדי שבת ולבש לבנים ונתעטף לבנים כמלאך מיכאל משרת בבגדי הבד וגם כהנים נמשלו למלאכים כמו שאיתא בבראשית רבה מקרא דכי שפתי כהן ובו', כי מלאך וגו'. ובמלאכים אמרו (שם פט.) כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכים שבות שהם שובתים תמיד. ועל כן אין להם שייכות לקדושת השבת ואין להם הרגש בזה על דרך כיתרון האור מן החושך. ומי שמשוקע בששת ימי המעשה הוא מרגיש יותר העונג בשבת כששובת כידוע וכן לענין הקדושה. ובשבת ששובת דומה למלאך ששובת תמיד אלא שאצלו אינו בבחירתו ועל כן לא שייך בו הרגש קדושה והשם יתברך בראו להיות מלאך ה' והוא עומד במדריגה זו. והאדם נקרא הולך ומחול לשבת הוא מתעלה מקדושת אדם לקדושת מלאך. ובכל שבת הוא הולך ומתעלה יותר לקדושת מלאך יותר גדול, כי גם במלאכים מדריגות אין מספר. ומצד הזה הוא גם כן ענין בגדי שבת דוגמת מלאכים שיש להם גם כן לבוש כמו שכתוב והאיש לבוש הבדים וגם בגדי אדם הראשון והם כתנות עור שעשה לו הקב"ה אחר החטא שהיה סמוך לכניסת שבת היה לו לבגדי שבת. ועל כן בתורתו של רבי מאיר דשמא קא גרים שהיה מלא אור ומאיר ומנהיר עיני חכמים זכה להרגיש בכל מקום שיש רז אור) כתיב אור בא' שעל ידם זכה להרגיש אור השבת אף שעדיין לא ניתנה לו. ועל כן הרגיש רק דרך הלבוש ואמר מזמור שיר ליום השבת כמו שאמרו ז"ל שהרגיש דטוב להודות לה'. שאחר חטא גדול כזה שהחשיך פני כל הדורות בגזירת המיתה זכה לאור גדול כזה דיום השבת. דכך ברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא שעל ידי זה מרגיש אחר כך יתרון האור. וכן לא זכה אדם הראשון לאותם כתנות אור אלא אחר החטא שראה שהיה ערום. וזהו המקום שבעלי תשובה עומדין שאין צדיקים גמורים כו', כי הם מרגישים האור הבא מן החשך על ידי העונות הנהפכים לזכויות שהוא הרגש חזק יותר. דעל כן אמרו בבראשית רבה טוב מאד זה יצר הרע דצדיק נקרא טוב סתם כמו שכתוב אמרו צדיק כי טוב ובעל תשובה זוכה לטוב מאד. וזה נאמר סמוך לויהי ערב וגו', יום הששי ויכולו

וגו', ולקדושת השבת שבא מיד אחר חטא אדם הראשון בהכנסת יצר הרע בלב ובריאת מלאך המות שהוא שטן כו', והוא תכלית תוקף הרע שבעולם על ידי אכילת עץ הדעת טוב ורע שדעת לשון חיבור שבו חיבור טוב ורע. והטוב המחובר לרע כאשר הוא גובר על כח הרע ומנצחו הוא נעשה טוב מאד ומיד בא לקדושת השבת שהוא האור הבא מתוך החושך של ששת ימי המעשה. והוא טעימת האור כי טוב שנברא ביום א' שהוא התחלת הבריאה והסוף מעשה שבמחשבה תחלה להגיע לאותו אור הגנוז לצדיקים לעתיד לבוא באלף הז' יום שכולו שבת שהוא בא בימי השבתות שבו' אלפים דשנות עולם הזה. ובעולם הזה האור גנוז ומשיגים האור מתוך הגנוזה כמשיג דבר דרך לבוש ומסך. וזהו הכתנות אור שהוא הרגשת האור כי טוב שחזר להיות טוב מאד מצד התגברות דטוב על הרע שהרגיש בו ר' מאיר שהיה מזרעא דעשו מנירן קיסר וגבר על שורש הרע שבו מאבותיו. דעשו הוא שורש הרע שבעץ הדעת טוב ורע ויעקב שורש הטוב והגרים הבאים לידבק בישראל הם המהפכים שורש הרע לטוב. ועל זה היה הגלות שיתוספו גרים לקלוט כל הניצוצות קדושים ולאהפכא הכל לטוב מאד ור' מאיר דסתם משנה כותיה שהוא שורש תורה שבעל פה הוא שזכה לאור זה שמתוך החושך והרגיש האור שבכתנות עור הכתוב בהתגלות שמצד הערבוב דטוב ורע בלשון עור והם בגדי עשו החמודות כמו שאמרו ז"ל שבהם היה משמש אביו. לפי שהם הכתנות עור שמצד הערבוב דטוב ורע שהיה לו שייכות להם מצד הרע ומצד הערבוב יש בהם גם כן טוב. ועל כן היה לו כמו בגדי שבת לשמש ליצחק שבהם היה יכול להטעותו שהיה מרגיש קצת טוב מצד הלבוש שזה כל ענין עשו להראות עצמו לטוב לפנים מצד הלבוש. וזהו הפשיטות טלפיים שנמשל לחזיר שיש לו סימן טהרה בהחיצוניות ולא בפנימיות. ויעקב לבשם כשקיבל הברכות שנתלבש בהלבוש דעשו ואז הריח בו יצחק ריח בגדיו ריח בוגדיו שהם מצד הערבוב דטוב ורע. ואצלו להיפך הרע רק מצד החיצוניות והלבוש אבל הפנימיות טוב דאפילו הריקנין ופושעי ישראל מלאים מצות כרמון כמו שאמרו (סנהדרין לז.) והריח הוא דבר שהנשמה נהנית בו שהוא מהפנימיות וזהו הכתנות עור שמצד הקדושה ובגדי שבת של פושעי ישראל שומרי שבת שזוכין גם כן לקדושת שבת דרך לבוש עור ממשכא דחויא והחטאים שהם מתהפכות גם כן אחר כך לטוב מאד. ואור המאיר שזכה לו ר' מאיר וכן כל אחד מישראל זוכה מעין אותו לבוש אור בכל יום שבת בלבישת בגדי שבת כפי השייך לו. כי אדם הראשון הוא קומת אדם הכולל כל בני אדם שבכל הדורות כמו שאיתא בשמות רבה על פסוק איפא היית ביסדי ארץ ומסתמא הבגדים שעשה השם יתברך לו הם גם כן לבושים כוללים קומת אדם שבכל הדורות. והיינו בני ישראל דאתם קרוים אדם כל אחד כפי שורש נפשו באיזה אבר מקומת אדם הראשון. כן לבושיו מלבושי אדם הראשון של אותו אבר ומהאור של אותו חלק שבכתנות האור דאדם הראשון הוא התפשטות האור שמבגדי שבת שלו. ועל כן אותם בגדים נקראים שמלותיך שמיוחדים לו וביחוד נאמר זה בפירוש בכתוב גבי רות שנקראה אמה של מלכות כמו שאמרו ז"ל (בבא בתרא צא ע"ב) על פסוק אם המלך גבי שלמה המלך ע"ה. כי היא היתה השורש למדת מלכות ועל כן יצאה ממנה מלכות בית דוד שנמצא מצד הערבוב דטוב ורע בסדום בבת לוט הבכירה (כמו שאיתא בבראשית רבה פרשה נ) וממנה נתגלגל עד רות שאצלה נתהפך הרע לטוב מאד וזכתה לקדושת שבת מלכתא להיות אמה של מלכות. ועל כן בא אצלה התגלות הזה של חלוף בגדים בשבת והתייחדתם אל האדם ונקרא אצלה שמלותיך ביחוד, כי הם מיוחדים לה ביחוד שהיא ממדת המלכות שהיא קדושת השבת. ולבשתם כשבאתה לבועז לבנות ממנו שלשלת זו של מלכים להראות לו דבר זה שבה יש שורש דבר זה. דמסתמא גם הוא היה יודע להריח ריח בגדים שבבגדי שבת שהם מעין בגדי אדם הראשון כנזכר לעיל דודאי יש בהם גם כן ריח בגדים להיודעים להריח ולהכיר בהם השורש אור של המלובש בו. שבגוף הוא אור וגנוז ונעלם בעולם הזה ומצד הלבוש המסתיר עצם האור ונגלה בו רק הריח אפשר להרגיש גם בעולם הזה מי שזוכה ליראת ה' שיש לו חוש הריח ברוחניות. דעל כן נאמר זה דריח בגדיו ביצחק שהרגשת הריח הוא משרשו דרגא דיראה:

ספר פרי צדיק פרשת ויגש - אות ז

וזה שנקראו מאניה דלביש בשבתא מאני מכבדותי שזוכין על ידיהם לקדושת תורה שבעל פה שהיא בחינת כבוד ועל כן נדרש מדכתיב וכבדתו. וכן דרשו (שבת שם ע"ב) ושמת שמלותיך אלו בגדים של שבת. ודקדקו מלשון שמלותיך דמשמע המיוחדים לה וזה לא שייך על בגדי חול שאין מיוחד להאדם שהרי קודם שקנאם היו של אחר וגם יוכל למכרם. גם למה לא כתיב בגדים נאים ועל כן דרשו על בגדים של שבת שהם מיוחדים להאדם. וכמו שאמרנו שזוכין על ידם לקדושת תורה שבעל פה. והוא על דרך מה שדרשו (חגיגה יד.) שמלה לך דברים שבני אדם מתכסין כשמלה וכו'. וכן אחר כך מה שנאמר ובביתי אין לחם ואין שמלה שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא. והיינו דלחם, היינו מקרא על דרך מה שנאמר לכו לחמו בלחמי נהמא דאורייתא דבכתב (זח"ג רע"א ב). ושמלה, היינו משנה וגמרא. ורש"י פירש שבני אדם מתכסין נחבאין שלא ישאלו להם כו', ובישעיה פירש"י עשיר

אתה בתורה ומחוורת היא בידך כשמלה. והוא על דרך מה שאמרו (ספרי תצא) ופרשו השמלה יחוורו הדברים כשמלה וכעין זה בגמרא (כתובות מו.) ואחר כך על פסוק ובביתי אין לחם ואין שמלה פירש"י אין בידי לא טעם משנה ולא טעם אגדה. ובפירש"י (שבת קיט ע"ב) על מה שאמרו שבני אדם מתכסין בהם כשמלה פירש כששואלין אותם טעמי תורה הללו עושין עצמן כמעלימין את דבריהן מפני שאינן יודעים להשיב. והיינו טעמי תורה שאמרו (פסחים קיט.) המגלה דברים שכיסה עתיק יומין ומאי נינהו טעמי תורה וזה מכונה בשם שמלה. וכן מצינו (סנהדרין קב.) בשלמה חדשה מה שלמה חדשה אין בה שום דופי אף תורתו וכו'. דבר אחר שלמה חדשה שחידשו דברים שלא שמעה אזן מעולם. והיינו דתורה שבעל פה היא לבוש מלכות תורה שבעל פה והוא מעין מה שאמרו (בראשית רבה פ' ג) שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו כו', עוטה אור כשלמה. והיינו אור הראשון שנגנז לעמלי תורה שבעל פה (כמו שאמרו מדרש תנחומא נח ג). וזה שדקדק הכתוב ושמת שמלותיך השמלה המיוחד לה לבוש של הנשמה המיוחד לשורשה. ובאסתר דכתיב ותלבש אסתר מלכות דרשו (מגילה יד ע"ב) שלבשתה רוח הקודש. וכן בזוהר הקודש (ח"ג קסט ב) מלכות דא רוח דקודשא כו', ואתלבשא ביה אסתר עיין שם, והיינו מלכות פה תורה שבעל פה. וכן דרשו בזוהר הקדוש (שם) מה שנאמר ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות על רוח הקודש שדרשו מלפני המלך מלך מלכי המלכים הקב"ה על פי מה שאמרו במדרש (אסת"ר) כל מקום שנאמר המלך סתם משמש קודש וחול. וזהו שנאמר בלבוש מלכות רוח הקודש שהתורה שבעל פה זוכין על ידי בחינת רוח הקודש כמו שכתב הרמב"ן (בבא בתרא יב) שעל זה אמרו חכם עדיף מנביא.